המסע החל![1]

אוצרת: כרמית בלומנזון

בראשית היה הצילום. הצילום כהקפאת הרגע, כדרך לחפש אחר האמת. "כל צילום הוא תעודת נוכחות" כתב רולאן בארת בספרו **'מחשבות על צילום'**: צילום הוא הוכחת קיום, הוכחת מציאות, "תעודת אחריות" לאמת כפי שהיא נתפשת בעיני המצלם. הקפאת הרגע המסוים בעדשת המצלמה מטעינה אותו באפשרויות מגוונות של התבוננות ופענוח.[2]

אורית ברתיני שביט ממשיכה את מסעה הרחק מעבר לבראשית זו ומשתמשת בצילום כנקודת מוצא להרפתקאות אמנותיות עשירות ובעלות אופק רחב. בתערוכתה הנוכחית היא מאתגרת את הצילום המסורתי שהיווה לה בית ועוגן במשך שנות יצירה רבות. הצילום מתקיים ונוכח בתערוכה כמדיום חופשי, ללא גבולות והגבלות, ומהווה מקפצה לעולמות חדשים הנבראים תוך כדי עשייה. התוצאה היא מרחב פרום בו מתקיים שיח מתמיד בין דו-ממד לתלת-ממד, בין צילומי סטילס לפיסול, בין וידאו לאובייקט דומם. מתחת לפני השטח של אסתטיקה ויזואלית חושנית רבת עוצמה, רוחשים מטענים רגשיים עמוקים של חיפוש, חוסר שקט, ציפייה מתמשכת וניסיון להכיל את הצָפוּן והנסתר, את מה שעשוי להגיע עם גלי הים, עם משבי הרוח, אל חופי הים אליהם יוצאת האמנית תדיר מביתה, הקרוב לים, כשוך הסערה.

העבודות בתערוכה מהדהדות זיכרון קולקטיבי של מסורות, אגדות ומיתוסים הקשורים למסעות, הפלגות ונדודים ימיים. הדימוי החוזר של הספינה מציף את הסימבוליות של המסע הימי בתרבויות שונות ומתקשר לחיפוש המתמיד של האדם אחר כל מה שאינו בהישג ידו, ולתשוקתו לנדודים.

על כך כותב הנס בלומנברג בספרו **אנייה טרופה וצופה**:

> בני האדם חיים את חייהם ומקימים את מוסדותיהם על היבשה המוצקה, אך את מהלך הווייתם בכללותו הם מבקשים להבין דווקא באמצעות המטפוריקה של הפלגה ימית נועזת. זו מטפוריקה מגוונת למדי. יש בה חופים ואיים, נמלים וים פתוח, שרטונות וסערות, מים רדודים וים רוגע, מפרשים ומשוטים, הגאים ומזחים, מצפן וניווט על פי כוכבים, מגדלורים ונווטים. לעיתים קרובות מוצגות בה הסכנות האורבות לבני האדם בים הפתוח רק כדי להצביע על ההגנה והשקט, על הביטחון והשלווה שמעניק להם הנמל שבו אמורה ההפלגה להסתיים.

אורית ברתיני שביט מביימת בקפידה צילומים המורכבים מפיסות זיכרונות ילדות וחומרים ממשיים הנטענים במשמעויות מטפוריות. כך העבודה **'תיבה',**המורכבת ממגדל ספרים שבראשו קליפת עץ שנאספה על החוף, צורתה כשל תיבת נוח, זו התיבה המציעה מפלט מהפורענויות האורבות לאדם, ניצולת המבול המגלם את ההרס שהביאה האנושות על עצמה. הספרים המרכיבים את המגדל – ספרים העוסקים באמנות, תרבות, ערכים ואתיקה– מרמזים אולי לאפשרות שרק שאר הרוח של האדם עשויה להציל את הקיום האנושי מהתקלות בשרטון, מהתנפצות וטביעה. בבסיס התיבה משמאל מונח *Atlas* מאת גרהרד ריכטר ומימין –קטלוג התערוכה The Joy of Color (מוזיאון ישראל, 1998). במרכז: כתב יד עתיק של

---

[1] מתוך: הנס בלומנברג, **אנייה טרופה וצופה** (תרגום: גדי גולדברג,הוצאת שלם, ירושלים, 2005).
[2] רולאן בארת, **מחשבות על הצילום** (תרגום: דוד ניב, הוצאת כתר, ירושלים ותל אביב, 1980).

מוצרט לדון ג'ובאני, ספרי צילום, שירה, היסטוריה של האמנות ותולדות המלחמות.
הפאזל הייחודי של האישי עם האוניברסאלי הבא לביטוי בעבודה זו מאפיין את עשייתה האמנותית של ברתיני שביט.

העבודה **'מצב חלום'** מציגה לקט של אובייקטים שגם הם מייצגים פיסות זיכרון מילדות לבגרות (בהם:*פינוקיו*, תקליט של ברליוז, אלבום תמונות משפחתי עם הטבעת ספינה על כריכתו, צעיף אישי של אביה של האמנית, גלויה של "החרות מובילה את העם" של דלקרואה), וביניהם מסך ישן מאוד המציג דימויים המתחלפים ברצף. למסך המציאותי השתול בין הדימויים המצולמים נוכחות מפתיעה. התמונות המרצדות עליו הן דימויי החקירה שעורכת ברתיני שביט סביב נושאי התערוכה. הרפסודה, למשל, חוזרת ומופיעה כדימוי לארעיות והיטלטלות בין תיקווה לייאוש, בשעה שהביטחון קורס ומלחמה מתקרבת, וההמונים יוצאים למסע הימי הרעוע עם חלום למולדת חדשה, לביטחון. מנגד אוצרת הרפסודה בחובה, כמו התיבה, אפשרות הצלה, בסיס לתקווה להתגשמותו של חלום.

העבודה **'אינוונטר'** משחזרת ניסיון של הרכבת שאריות ספינה טרופה פיסה לפיסה, או לחילופין בנייתה מחדש של הספינה כאפשרות לעולם חדש. הקרשים שנפלטו אל החוף מונחים בסדר מוקפד ובמרווחים קצובים, המייצרים הכרה במטען המגולם בכל אחד ואחד מהם. המיון והטיפול הארכיבאי הם תמצית שפתה האמנותית-חקירתית של התערוכה כולה. ב**'שלד (שרידים)'**, עבודת המסרגות העצומה התלויה בחלל, חיברה ברתיני שביט בעמלנות ובסבלנות מאות מסרגות מסוגים וגדלים שונים בעזרת קורי דבק שקופים ודקיקים. העבודה נמצאת במרחב שבין חיבור והישמטות. האם היא מרמזת על כנפי איקרוס שהבטחתן איכזבה והופרה? על שרידי ספינה טרופה? על שלד של יונק ימי ענק שנכחד? על ביתיות חמימה ונינוחה של בית אמא (או סבתא) סורגת אשר איננה עוד?

הדימוי ב**'ללא כותרת (דמדומים)'** הוא של ספינת קרשים דקיקה ורופפת במצב ביניים: האם זהו חלום? דמדומים? היכן מסתיים הים ומתחילים השמיים? השאלות מתעצמות כאשר מתברר שהספינה,אשר במבט ראשון נדמה שהיא פורצת קדימה, רתוקה למעשה במסמרים אל קוביית עץ, מקורקעת. כך גם ב – **'Flat Boat'**, עבודת סטופ מושן (stop motion) שמרכזה דימוי רפסודה גולמנית, אשר רכיביה נדמים אנושיים. הם נעים מעלה ומטה, במחזורית מגושמת ואין סופית, חסרי ייעוד ומשמעות.

הצילום **'ללא כותרת (צלמיות)'** מכיל את תמצית אי הוודאות שמייצג המסע שבו עוסקת התערוכה: הוא מורכב מפיסות קרשים שנאספו על חוף הים. נידמה שמעצמם התלכדו הקרשים לדמויות ארכאיות, נפיליות, שאפשרויות רוחניות, מיסטיות, מגולמות בהן. הדמויות הללו ממוקמות חזיתית כצי ספינות בים ערפילי, והשאלה נשארת פתוחה, אם פניהן למלחמה או לשלום ולקבלה.